

1.mājasdarba atrisinājumi

1.uzdevums Zināms, ka n ir mazākais naturāls skaitlis ar īpašību, ka $149^n - 2^n$ dalās ar $3^3 \cdot 5^5 \cdot 7^7$.
Atrast skaitļa n pozitīvo dalītāju skaitu.

Atrisinājums. Vispirms ievērosim, ka $149 - 2 = 147 = 3 \cdot 7^2$. Izmantojot LTE lemmu un to, ka $3 \mid 147$, bet $3 \nmid 149$ un $3 \nmid 2$, iegūstam

$$\nu_3(149^n - 2^n) = \nu_3(147) + \nu_3(n) = \nu_3(n) + 1.$$

Līdz ar to, $3^3 \mid 149^n - 2^n$ tad un tikai tad, ja $3^2 \mid n$. Līdzīgi, tā kā $7 \mid 147$, bet $7 \nmid 149$ un $7 \nmid 2$, iegūstam

$$\nu_7(149^n - 2^n) = \nu_7(147) + \nu_7(n) = \nu_7(n) + 2.$$

Līdz ar to, $7^7 \mid 149^n - 2^n$ tad un tikai tad, ja $7^5 \mid n$.

Ievērojam, ka atlikumi no $149^n \pmod{5}$ veido ciklu 4, 1, 4, 1, bet atlikumi no $2^n \pmod{5}$ veido ciklu 2, 4, 3, 1. No tā izriet, ka atlikumi no $149^n - 2^n \pmod{5}$ veido ciklu 2, 2, 1, 0, un līdz ar to $n \mid 149^n - 2^n$ tad un tikai tad, ja $n = 4k$ kādam naturālam k . Tālāk atkal pielietojam LTE, iegūstam

$$\nu_5((149^4)^k - (2^4)^k) = \nu_5(149^4 - 2^4) + \nu_5(k).$$

Tā kā $149^4 - 2^4 \equiv (-1)^4 - 16 \equiv 15 \pmod{25}$, secinām, ka $\nu_5(149^4 - 2^4) = 1$. Tādējādi

$$\nu_5((149^4)^k - (2^4)^k) = 1 + \nu_5(k).$$

Secinām, ka $5^5 \mid 149^n - 2^n$ tad un tikai tad, ja $5^4 \mid k$ jeb $4 \cdot 5^4 \mid n$.

Apvienojot šos trīs novērtējumus, secinām, ka $n = 2^2 \cdot 3^2 \cdot 5^4 \cdot 7^5$, kam ir $(2+1)(2+1)(4+1)(5+1) = 270$ pozitīvi dalītāji.

2.uzdevums Pierādīt, ka katram naturālam skaitlim $k > 1$ eksistē bezgalīgi daudz naturālo skaitļu n ar īpašību, ka

$$n | 1^n + 2^n + 3^n + \dots + k^n$$

Atrisinājums. Sakumā apskatīsim gadījumu, kad k ir nepāra. Tādā gadījumā eksistē nepāra pirmskaitlis p , kas dala k . Pierādīsim, ka visi skaitļi formā $n = p^m$, kur m ir naturāls skaitlis, apmierina uzdevuma nosacījumus. Tā kā k ir nepāra, tad

$$\begin{aligned} 1^n + 2^n + 3^n + \dots + k^n &= (1^n + (k-1)^n) + (2^n + (k-2)^n) + \dots + \left(\left(\frac{k-1}{2}\right)^n + \left(\frac{k+1}{2}\right)^n\right) + k^n = \\ &= k^n + \sum_{i=1}^{\frac{k+1}{2}} (i^n + (k-i)^n) \end{aligned}$$

No LTE lemmas izriet, ka

$$\nu_p(i^n + (k-i)^n) = \nu_p(k) + \nu_p(n) \geq m + 1,$$

no kā var secināt, ka $n = p^m | i^n + (k-i)^n$ katram $i = 1, 2, \dots, \frac{k+1}{2}$. Ievērojam arī, ka $\nu_p(k^n) = n\nu_p(k) \geq n = p^m \geq m$, kas nozīmē, ka $n | k^n$. Tādējādi esam pierādījuši, ka

$$n | k^n + \sum_{i=1}^{\frac{k+1}{2}} (i^n + (k-i)^n) = 1^n + 2^n + 3^n + \dots + k^n,$$

kas bija jāpierāda. Tagad izskatīsim gadījumu, kad k ir pāra. Ievērojam, ka tad $k+1$ ir nepāra un apskatīsim nepāra pirmskaitli p , kas dala $k+1$. Atkal pierādīsim, ka visi skaitļi formā $n = p^m$, kur m ir naturāls skaitlis, apmierina uzdevuma nosacījumus. Tā kā k ir pāra, tad

$$1^n + 2^n + 3^n + \dots + k^n = (1^n + k^n) + (2^n + (k-1)^n) + \dots + \left(\left(\frac{k}{2}\right)^n + \left(\frac{k}{2} + 1\right)^n\right) = \sum_{i=1}^{\frac{k}{2}} (i^n + (k+1-i)^n).$$

Līdzīgi pielietojot LTE lemmu katram saskaitāmajam $i^n + (k+1-i)^n$, iegūsim, ka $\nu_p(i^n + (k-i)^n) \geq m+1$, no kā izriet, ka $n = p^m | i^n + (k+1-i)^n$ katram $i = 1, 2, \dots, \frac{k}{2}$, kas dod prasīto.

3.uzdevums Atrast visus pirmskaitļu trijniekus (p, q, r) , kuriem izpildās

$$p \mid q^r + 1, \quad q \mid r^p + 1, \quad r \mid p^q + 1.$$

Atrisinājums. Acīmredzami p, q, r ir dažādi pirmskaitļi, jo citādi, piemēram pieņemot, ka $p = q$, iegūstam

$$p \mid p^r + 1 \implies p \mid 1,$$

kas nav iespējams. Tātad nezaudējot vispārīgumu, pieņemsim, ka $r > p, q$. Ir dots, ka $r \mid p^q + 1$ jeb $p^q \equiv -1 \pmod{r}$. Kapinot abas puses kvadrātā, iegūstam $p^{2q} \equiv 1 \pmod{r}$. Apskatīsim $d = \text{ord}_r p$. Sanāk, ka $d \mid 2q$. Ja d ir nepāra, tad $d \mid q$, kas nozīmē, ka

$$-1 \equiv p^q \equiv 1 \pmod{r} \implies r = 2 \implies p, q < 2,$$

kas nav iespējams. Tātad d ir pāra. Tā kā $d \mid 2q$, tad $d = 2$ vai $d = 2q$. Ja $d = 2$, tad

$$r \mid p^2 - 1 = (p - 1)(p + 1) \implies r \mid p + 1$$

jo $r > p - 1$. No otras puses, tad nozīmē, ka $r \leq p + 1$, kas kopā ar $r > p$ dod $r = p + 1$. Tas var gadīties tikai ja $p = 2$ un $r = 3$. Tā kā $r > q$, tad arī $q = 2$. Taču tas nav iespējams, jo $3 \nmid 2^2 + 1$.

Palika izskatīt gadījumu, kad $d = 2q$. No Mazās Fermā teorēmas un lemmas par orderi izriet, ka $p^{r-1} \equiv 1 \pmod{r}$ un $q \mid 2q \mid r - 1$ jeb $r \equiv 1 \pmod{q}$. Tā kā $q \mid r^p + 1$, tad

$$0 \equiv r^p + 1 \equiv 1^p + 1 \equiv 2 \pmod{q} \implies q = 2.$$

Sanāk, ka $p \mid 2^r + 1$ jeb $2^r \equiv -1 \pmod{p}$. Analogiski kā iepriekš apskatam $d' = \text{ord}_p 2$, un secinām, ka $d' \mid 2r$ un $d' \mid p - 1$. Ja d' ir nepāra, tad $d' \mid r$, kas nozīmē, ka

$$-1 \equiv 2^r \equiv 1 \pmod{p} \implies p = 2,$$

kas nav iespējams, jo $2 \nmid 2^r + 1$. Tātad d' ir pāra. Tā kā $d' \mid 2r$, tad $d' = 2$ vai $d' = 2r$. Ja $d' = 2r$, tad $2r \mid p - 1$, taču $1 \leq p - 1 < 2r$, kas nav iespējams. Līdz ar to $d' = 2$ jeb $p \mid 2^2 - 1 = 3$, kas nozīmē, ka $p = 3$. Tā kā $r \mid 3^2 + 1 = 10$ un $r > p = 3$, tad $r = 5$. Secinām, ka vienīgie derīgie trijnieki ir $(3, 2, 5)$ un tās cikliskās permutācijas.

4. uzdevums Pierādīt, ka katram naturālam nepāra skaitlim n izpildās

$$((n-1)^n + 1)^2 \mid n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n$$

Atrisinājums. Ievērojām, ka $((n-1)^n + 1)^2 \equiv ((-1)^n + 1)^2 \equiv 0 \pmod{n}$, jo n ir nepāra, no kā izriet, ka n dala $((n-1)^n + 1)^2$. Pierādīsim, ka visiem pirmskaitļiem p , kas dala $((n-1)^n + 1)^2$ izpildās

$$\nu_p(((n-1)^n + 1)^2) \leq \nu_p(n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n).$$

Apskatīsim gadījumu kad $p \mid n$. Tad no LTE lemmas izriet

$$\nu_p(((n-1)^n + 1)^2) = 2\nu_p((n-1)^n + 1) = 2(\nu_p(n) + \nu_p(n)) = 4\nu_p(n)$$

No otras puses, atkal pielietojot LTE lemmu, dabūjam

$$\nu_p(n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n) = \nu_p(n) + \nu((n-1)^{(n-1)^n+1} + 1) = \nu_p(n) + \nu_p(n) + \nu_p(((n-1)^n + 1)) = 4\nu_p(n)$$

Tātad $\nu_p(((n-1)^n + 1)^2) = 4\nu_p(n) \leq 4\nu_p(n) = \nu_p(n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n)$ ir patiess. Tagad apskatīsim gadījumu kad $p \nmid n$. Pieņemsim, ka $\nu_p(((n-1)^n + 1)^2) = a$. Tad izmantojot LTE lemmu, dabūjam

$$\begin{aligned} \nu_p(n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n) &= \nu_p((n-1)^{(n-1)^n+1} + 1) = \nu_p(((n-1)^n)^{\frac{(n-1)^n+1}{n}} + 1) = \\ &= \nu_p((n-1)^n + 1) + \nu_p\left(\frac{(n-1)^n + 1}{n}\right) = \nu_p((n-1)^n + 1) + \nu_p((n-1)^n + 1) \\ &= \nu_p(((n-1)^n + 1)^2) = a, \end{aligned}$$

kur mēs izmantojam to, ka $p \nmid n$ un $n \mid (n-1)^n + 1$. Atkal esam ieguvuši $\nu_p(((n-1)^n + 1)^2) \leq \nu_p(n(n-1)^{(n-1)^n+1} + n)$. Līdz ar to šī nevienādība izpildās visiem pirmskaitļiem, kas dala $((n-1)^n + 1)^2$, kas dod prasīto.

2.mājasdarba atrisinājumi

1.uzdevums Katram naturālam skaitlim $k \geq 2$ atrast visus iespējumus naturālus skaitļus $n_1, n_2, \dots, n_k$ ar īpašību, ka

$$n_1 | 2^{n_2} - 1, n_2 | 2^{n_3} - 1, \dots, n_k | 2^{n_1} - 1.$$

Atrisinājums. Pamanīsim, ka ja $n_i = 1$ kādam $1 \leq i \leq k$, tad

$$n_{i-1} | 2^{n_i} - 1 = 1 \implies n_{i-1} = 1.$$

Analoģiski var pierādīt, ka $n_j = 1$ visiem $1 \leq j \leq k$. Var viegli pārbaudīt, ka skaitļi $n_1 = n_2 = \dots = n_k = 1$ patiešām apmierina uzdevuma nosacījumus. Tagad pieņemsim, ka visi $n_i > 1$. Ar p apzīmēsim mazāko pirmskaitli, kas dala kādu no n_i . Nezaudējot vispārīgumu, pieņemsim, ka $p | n_1$. Pamanīsim, ka $p \geq 3$ jeb $p \neq 2$, jo citādi $2 | n_1 | 2^{n_2} - 1$, kas nav iespējams jebkuram naturālam n_2 .

Apskatīsim $d = \text{ord}_p 2$. Tā kā $n_1 | 2^{n_2} - 1$, tad $d | n_2$. Ja $d = 1$, tad

$$2^1 \equiv 1 \pmod{p} \implies p = 1,$$

kas ir pretruna. Līdz ar to eksistē pirmskaitlis q , kas dala d . Tā kā pēc Mazas Fermā teorēmas $2^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, tad no lemmas par orderi secinām, ka $q | d | p - 1$, kas nozīmē, ka $q \leq p - 1 < p$. Taču $q | d | n_2$. Tātad mēs atradām vēl mazāku pirmskaitli, kas dala kādu no n_i , kas dod pretrunu ar pieņēmumu, ka p ir mazākais pirmskaitlis, kas dala kādu no n_i . Secinām, ka $n_1 = n_2 = \dots = n_k = 1$ ir vienīgais iespējamais atrisinājums.

2.uzdevums Dots naturāls skaitlis k . Atrast visus naturālus skaitļus n ar īpašību, ka

$$3^k | 2^n - 1.$$

Atrisinājums. Ja n ir nepāra jeb $n = 2m - 1$ kādam naturālam skaitlim m , tad

$$2^n - 1 \equiv (-1)^{2m-1} - 1 \equiv -1 - 1 \equiv 2 \pmod{3},$$

bet no otras puses $3 | 3^k | 2^n - 1$, no kā seko, ka $2^n - 1 \equiv 0 \pmod{3}$, kad dod pretrunu. Līdz ar to $n = 2m$ kādam naturālam m . Ievērojam, ka skaitlis n apmierina uzdevuma nosacījumus tad un tikai tad, ja $k \leq \nu_3(2^n - 1)$. No LTE lemmas izriet, ka

$$\nu_3(2^n - 1) = \nu_3(4^m - 1) = \nu_3(2^n - 1) = \nu_3(3) + \nu_3(m) = \nu_3(m) + 1.$$

Tātad uzdevuma nosacījums izpildās tad un tikai tad, ja $k \leq \nu_3(m) + 1$ jeb $3^{k-1} | m \implies m = 3^{k-1} \cdot l$ kādam naturālam l . Secinām, ka visi skaitli, kas apmierina uzdevuma nosacījumus ir $n = 2 \cdot 3^{k-1} \cdot l$, kur l ir naturāls skaitlis.

3. uzdevums Dots naturāls skaitlis n ar īpašību, ka $2^a 3^b + 1$ nedalās ar n jebkuriem naturāliem a un b . Vai var gadīties tā, ka $2^c + 3^d$ dalās ar n kādiem naturāliem skaitļiem c un d ?

Atrisinājums. Pieņemsim, ka eksistē tādi naturāli skaitļi c un d , ka $2^c + 3^d$ dalās ar n . Tādā gadījumā $2^c \equiv -3^d \pmod{n}$. Pēc uzdevuma nosacījumiem $2^a 3^b + 1$ nedalās ar n jebkuriem naturāliem a un b . Izvēlēsimies, $a = c$. Tad

$$2^a 3^b + 1 \equiv 2^c 3^b + 1 \equiv -3^{b+d} + 1 \pmod{n}.$$

Apskatīsim pietiekami lielu naturālo skaitli k , tādu ka $k\varphi(n) - d > 0$. Tad paņemot $b = k\varphi(n) - d$, iegūstam

$$2^a 3^b + 1 \equiv -3^{b+d} + 1 \equiv -3^{k\varphi(n)} + 1 \equiv -(3^{\varphi(n)})^k + 1 \equiv -1 + 1 \equiv 0 \pmod{n},$$

kur mēs izmantojam Eilera teorēmu. Esam dabūjuši, ka $2^a 3^b + 1 \equiv 0 \pmod{n}$, jeb $2^a 3^b + 1$ dalās ar n , kas ir pretruna, kas nozīmē, ka mūsu sākuma pieņēmums ir aplams. Līdz ar to secinām, ka nevar gadīties tā, ka $2^c + 3^d$ dalās ar n kādiem naturāliem skaitļiem c un d .

4. uzdevums Pierādīt, ka katram pirmskaitlim p eksistē bezgalīgi daudz naturālo skaitļu n tādu, ka

$$2^{2^{2^{\dots^{2^n}}}} \equiv n^{2^{2^{\dots^2}}} \pmod{p},$$

kur katrā pusē pakāpē divnieks parādās 1397 reizes.

Atrisinājums. Katram naturālam n apzīmēsim $f(n) = 2^{2^{2^{\dots^{2^n}}}} \pmod{p}$ un $g(n) = n^{2^{2^{\dots^2}}} \pmod{p}$. Pamanīsim, ka

$$g(n+p) = (n+p)^{2^{2^{\dots^2}}} \equiv n^{2^{2^{\dots^2}}} = g(n) \pmod{p},$$

kas nozīmē, ka g ir periodiska ar periodu p . Ievērojam, ka ja $n_1 \equiv n_2 \pmod{\varphi(p)}$, tad $2^{n_1} \equiv 2^{n_2} \pmod{p}$. Līdzīgi ja $n_1 \equiv n_2 \pmod{\varphi(\varphi(p))}$, tad $2^{n_1} \equiv 2^{n_2} \pmod{\varphi(p)}$, no kā seko, ka $2^{2^{n_1}} \equiv 2^{2^{n_2}} \pmod{p}$. Analogiski turpinot šādus spriedumus, dabūjam, ka ja $n_1 \equiv n_2 \pmod{\varphi(\dots\varphi(p)\dots)}$, kur φ tiek ņemta 1397 reizes, tad $f(n_1) \equiv f(n_2) \pmod{p}$, no kā izriet, ka f ir periodiska ar periodu $\underbrace{\varphi(\dots\varphi(p)\dots)}_{1397 \text{ reizes}}$. Apzīmēsim šo ar $\varphi^{(1397)}(p)$.

1397 reizes

Katram n definēsim $h(n) = 2^{2^{2^{\dots^{2^n}}}}$, kur divnieks parādās 1395 reizes un $c = 2^{2^{2^{\dots^{2^2}}}}$, kur divnieks parādās 1396 reizes. Ievērojām, ka $h(n) > c$ pietiekami lielam n . Līdz ar to varam definēt $b = 2^{2^{h(n)-c}}$. Ievērojām, ka tad

$$g(b) \equiv b^{2^c} = (2^{2^{h(n)-c}})^{2^c} = 2^{2^{h(n)-c} \cdot 2^c} = 2^{2^{h(n)}} \equiv f(n) \pmod{p}.$$

Acīmredzami skaitļi $\varphi^{(1397)}(p)$ un p ir savstarpēji pirmskaitļi, līdz ar to no ķīniešu atlikumu teorēmas izriet, ka eksistē skaitlis t , kuram

$$t \equiv b \pmod{p} \text{ un } t \equiv n \pmod{\varphi^{(1397)}(p)},$$

pie tam, šādu skaitļu eksistē bezgalīgi daudz. Tādējādi, tā kā g ir periodiska ar periodu p , un f ir periodiska ar periodu $\varphi^{(1397)}(p)$, tad

$$g(t) = g(b) \equiv f(n) = f(t)$$

jeb $2^{2^{2^{\dots^{2^t}}}} \equiv t^{2^{2^{\dots^2}}} \pmod{p}$, kas dod prasīto.